

Innst. S. nr. 200

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

St.meld. nr. 7 (2002-2003)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om trosopplæring i en ny tid. Om reform av dåpsopplæringen i Den norske kirke

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

Departementet går i meldingen inn for en reform av dåpsopplæringen i Den norske kirke. Reformen skal gjennomføres over ti år, i første omgang som et prosjektorganisert forsøks- og utviklingsarbeid, og finansieres over statsbudsjettet. Satsingen på dåpsopplæring vil gi en tilsvarende økning i den statlige støtten til andre tros- og livssynssamfunn. Meldingen bygger på dåpsopplæringsutvalgets innstilling NOU 2000:26 og høringsuttalelsene til denne, jf. også delrapporten fra 2001 om dåpsopplæringen fra Kirkerådets kirke/statutvalg.

Departementet viser til at dåpsopplæring i NOU 2000:26 defineres som undervisning og oppdragelse som skal hjelpe barn og unge til å tilegne seg den kristne tro, finne plass i menighetens fellesskap, og å leve i samsvar med kristen livstolkning. Målet er å føre barn og unge inn i den kristne tro og gi dem livshjelp, det vil si støtte til å tolke og mestre tilværelsen og sitt eget liv i lys av evangeliet. Departementet peker på at opplæringen av de døpte i kristen tro og kristne tradisjoner er blitt svekket gjennom endringene i grunnskoleloven i 1969, da skolen ikke lenger fikk ansvaret for slik opplæring, og innføringen av KRL-faget i 1997, da undervisningen ikke skulle være forkynnende. Departementet peker også på at internasjonale erklæringer og konvensjoner om menneskerettigheter blant annet understreker at barn har rett til åndelig utvikling.

Departementet ønsker med reformen at dåpsopplæringen i kirken, på samme måte som den opplæringen som finner sted i andre tros- og livssynssamfunn, skal stimulere til bygging av egen identitet og forståelse av

egen kultur og tradisjoner i et samfunn der innslaget av ulike tros- og livssynssamfunn blir stadig rikere. Ved å fostre ungdom som er trygge i sin identitet, er det grunn for respekt og toleranse i møte med dem som har en annen tro eller et annet livssyn.

Departementet går inn for at de første fem årene av reformprogrammet for dåpsopplæring skal være en vidtfaavnende forsøks- og utviklingsperiode, med utprøving, erfaringsinnhenting og evaluering. Kirkerådet skal ha det overordnede ansvaret for prosjektet, med en sentral prosjektledelse. Det skal også etableres et nasjonalt kompetansenettverk. Etter den første prosjektperioden på fem år ser departementet for seg en utbyggings- og konsolideringsperiode.

I forsøksperioden vil fire bispedømmer få tildelt dåps- og førskolefasen som særlig satsingsområde for å utvikle og prøve ut opplæringstilbudet, fire bispedømmer vil tilsvarende få tildelt småskolefasen og tre bispedømmer den siste delen av opplæringstiden opp til 18 år. Arbeidsdelingen skal være retningsgivende, ikke bindende. Departementet ønsker i tillegg i denne første delen av reformperioden å få prøvd ut ett sammenhengende opplæringstilbud på 315 timer, der alle opplæringsfasene er med. Dette vil gjelde 33 menigheter, tre i hvert bispedømme. Minst én menighet skal ligge i samisk område.

Departementet legger til grunn at de statlige bevilningene trappes opp med ca. 250 mill. kroner over 5-10 år. Det understrekes at opptrappingsplanen hvert år må vurderes i lys av den aktuelle budsjettssituasjonen. Det meste av bevilningene skal gå som tilskudd til kirkelige fellelråd på vegne av menighetene i kommunen, i første rekke til stillinger som kateket og dåpslærer. Når det gjelder sentrale utviklingstiltak, vil menighetene ha stort behov for opplæringsmateriell og pedagogiske opplegg. Videre må det utvikles ny teknologi i dåpsopplæringen, materiell på de samiske språkene og tilpassede opplegg for dem med særskilte behov. Tiltak som kan stimulere rekrutteringen til kirkelige stillinger, vil ha høy prioritet. Også en prosjektstilling i hvert

bispedømme og det sentrale prosjektsekretariatet under Kirkerådet skal finansieres av statlige midler. Kirkerådet og bispedømmene skal utarbeide retningslinjer for budsjettildelingen.

I NOU 2000:26 er bemanningsbehovet ved et fullt utviklet opplæringstilbud beregnet til 1 300 årsverk. Gitt en deltakelse på 70 pst. og ingen egenbetaling anslår utvalget at utgiftsbehovet vil være 550 mill. kroner. Kirkerådet har en mer omfattende bemanningsplan for kirken. Departementet legger til grunn at en økning i bemanningen i kirken i årene framover nå i første rekke må være innrettet mot å styrke dåpsopplæringen.

Departementet mener i likhet med Dåpsopplæringsutvalget at dåpsopplæringen normalt må foregå i kirkens lokaler, men at praktiske grunner, mest aktuelt for alderstrinnet 6-10 år, kan tale for å ta skolebygget i bruk på dagtid, nær opp til den ordinære undervisningstiden i skolen. Departementet peker på at det mange steder er store reiseavstander og kostbar og tidkrevende skoleskyss, slik at bruk av kirkebygget eller annet lokale som menigheten rår over, i praksis vil utelukke mange barn fra å ta del i dåpsopplæringen. Departementet mener det her må være opp til lokal-samfunnet å finne tjenlige og praktiske løsninger. De samme hensyn ved bruk av skolens lokale må gjelde for andre tros- og livssynssamfunn. Departementet understreker at opplæringstilbudene ikke skal kunne gå av de ordinære undervisningstimene i skolen.

Når det gjelder bruk av skolen til konfirmasjonsopplæring som kirkelovens § 36 gir anledning til, understreker departementet at dette ikke er en del av skolens virksomhet. Loven har størst aktualitet i kyst- og landdistrikter og er først og fremst praktisk og økonomisk motivert, jf. også Innst. O. nr. 46 (1995-1996). Departementet mener at de praktiske og økonomiske konsekvensene av å oppheve eller å stramme inn reglene i loven vil kunne være så store enkelte steder at departementet ikke nå ser grunnlag for å endre reglene. Heller ikke Dåpsopplæringsutvalget foreslo dette, men mente det måtte foreligge tunge grunner for å drive konfirmasjonsopplæring som del av undervisningstiden i skolen. Departementet har tillit til at kirke, skole og hjem sammen vil kunne avgjøre om slike grunner foreligger.

Når det gjelder KRL-faget i skolen, kan departementet ikke se at et utvidet trosopplæringstilbud aktualiserer noe behov for revisjon av faget, jf. også Innst. S. nr. 240 (2000-2001). Departementet vil heller ikke foreslå noen lovfestet, individuell rett til dåpsopplæring for alle døpte. Departementet mener også at forslaget til forsøksordning er tilstrekkelig hjemlet etter de siste endringene i kirkeloven, jf. Innst. O. nr. 97 (2000-2001). Men departementet vil komme tilbake til evt. endringer i lovverket etter å ha vurdert behovet for dette nærmere.

Departementets forslag om reform av dåpsopplæringen i Den norske kirke vil utløse tilsvarende statlige støtte til andre tros- og livssynssamfunn ut fra medlems-tall, jf. lov om trdomssamfunn og ymist anna fra 1969 og lov om tilskott til livssynssamfunn fra 1981. Den

foreslåtte bevilgningsøkning på 250 mill. kroner over 10 år til dåpsopplæringen, vil etter dagens regler og medlemstall utløse en økning på 20-25 mill. kroner til andre tros- og livssynssamfunn.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Generelt

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Raymond Robertsen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Ursula Evje og Arne Sortevik, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Rolf Reikvam og Ole-Anton Teigen, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Mali Grete N. Aksnes, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, viser til at meldingen er en oppfølging av stortingsmeldingen "Børs og katedral" og NOU 2000:26 "... til et åpent liv i tro og tillit", samt en konsekvens av at skolens rolle som ansvarlig for kirkens dåpsundervisning tok slutt ved endringer i grunnskoleloven i 1969 og ved endringer i kristendomsfaget i skolen, særlig ved innføring av KRL-faget i 1997. Gjennom denne utviklingen er kirkens ansvar for dåpsopplæringen blitt forsterket.

Komiteen vil vise til de store endringer som har funnet sted i det norske samfunnet de siste tiårene. Variasjonen i tros- og livssynsorganisasjoner og det religiøse og kulturelle mangfoldet er økende. Fremdeles er likevel medlemstallet i Den norske kirke svært høyt, ca. 86 pst., og nærmere 80 pst. av alle nyfødte blir døpt.

Komiteen vil derfor fremheve at den nærheten mellom folk og kirke som har preget vårt land gjennom tusen år, fremdeles er til stede. Den norske kirke er en bred folkekirke som favner det store flertall av befolkningen.

Komiteen viser til at den kristne kulturarv har preget det norske samfunn i tusen år. Denne arven kommer til uttrykk i språk, i litteratur, i musikk og i billedkunst. I hjem og arbeidsliv, i oppbygging og utvikling av våre samfunnsinstitusjoner er det kristne tro og kristne verdier som har preget vårt folk. Det er Den norske kirke, som folkekirke, som har vært den fremste tradisjonsbærer og formidler av den kristne kulturarv i Norge. Komiteen legger vekt på at Den norske kirke også viderefører, fornyer og konkretiserer denne oppgaven.

Komiteen ser det som viktig at Den norske kirke er en levende folkekirke med stort mangfold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil understreke at disse medlemmer ønsker en åpen og samlende statskirke og folkekirke som bidrar til å styrke fellesskapsverdier som nestekjærlighet, menneskeverd, omsorg for vanskeligstilte og internasjonal solidaritet.

Komiteen mener det er viktig at barn og unge får opplæring i egen tro. Uten kunnskaper om eget trosgrunnlag mangler viktige deler av grunnlaget for å få utviklet egen identitet. For det enkelte individ er det av avgjørende betydning å utvikle og å kunne være trygg på egen identitet. I denne sammenheng er tros- og livssynsopplæring og -kunnskap viktig. Komiteen vil understreke at dette er særlig viktig i et samfunn med et økende kulturelt og religiøst mangfold.

Kunnskaper om eget grunnlag for tro og livssyn, identitet og tilknytning er viktig i møte og dialog med dem som har et annet livssyn, en annen tro eller en annen kulturbakgrunn. Forankring i egen tradisjon og identitet er et viktig vilkår for å forstå andre kulturer og å møte andre tradisjoner med ekte respekt og toleranse.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, mener at det også på denne bakgrunn er nødvendig å styrke og fornye trosopplæringen for alle tros- og livssynsorganisasjoner.

Flertallet vil understreke at hensikten med reformen er å sikre at alle menigheter i Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn får mulighet til å tilby opplæring til barn og unge. For at Den norske kirke fortsatt skal være en bred folkekirke, er det av avgjørende betydning at barn og unge får grunnleggende kunnskap om den kristne tro og gis støtte til å mestre sitt liv i lys av den kristne tro.

Dette er en nasjonal reform med lokal forankring.

Et flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, konstaterer at styrkingen av trosopplæringen ikke skal føre til endring av KRL-fagets plass, omfang og innhold i skolen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. S. nr. 240 (2000-2001) om evaluering av faget Kristendoms kunnskap med religions- og livssynsorientering. Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis merknader i innstillingen. Disse medlemmer mener at offentlig finansiering av trosopplæring i regi av de ulike tros- og livssynssamfunn må få konsekvenser for innholdet i skolens KRL-fag. Disse medlemmer mener derfor at KRL-faget må revideres i samsvar med mindretallets merknader i Innst. S. nr. 240 (2000-2001).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, ser det som et viktig prinsipp at de ulike tros- og livssynssamfunn skal være likestilte når det gjelder offentlig støtte. Flertallet viser i denne forbindelse til Lov av 13. juni 1969 om trudemssamfunn og ymistanna og Lov av 12. juni 1981 om tilskott til livssynssamfunn. Av reglene i disse lovene følger det at en økonomisk satsing på dåpsopplæring i Den norske kirke vil føre til samme økning i den offentlige støtte til andre tros- og livssynssamfunn, regnet pr. medlem. Denne økningen må ha som mål å styrke tros- og livssynsopplæringen i

det enkelte samfunn. Flertallet vil likevel understreke at det må være det enkelte tros- og livssynssamfunn selv som tar stilling til hvordan opplæringen skal organiseres.

Komiteen mener at aktiv deltaking og engasjement fra kirkens frivillige organisasjoner som driver barne- og ungdomsarbeid og fra de mange enkeltpersoner, er viktig for at fornyingen og styrkingen av trosopplæring skal få den ønskede bredde og omfang.

Komiteen vil understreke at det er menighetene lokalt som skal være garantisten for at bredden i folkekirken blir ivaretatt i opplæringen. Samarbeid med ulike organisasjoner må legges til grunn at opplæringen skal ha inkludering og respekt for mangfold som mål. Komiteen vil derfor understreke at frivillige organisasjoner kan være en del av opplæringen i den grad de respekterer opplæringens krav til inkludering og mangfold.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen har merket seg at Regjeringen legger opp til i stor grad å følge dåpsopplæringsutvalgets innstilling når de skal iverksette denne reformen. Disse medlemmer deler helt og fullt det syn at dåpsopplæring er en sentral oppgave for den kristne kirken, og finner det positivt at reformen skal være lokalt forankret og favne bredt.

Disse medlemmer mener imidlertid at det er viktig å skille mellom oppgavene som skolen har i forhold til kristendomsundervisning og Den norske kirkes dåpsopplæring. Disse medlemmer viser også til organiseringen av dåpsopplæringen i de andre nordiske land der dåpsopplæring skjer i hjemmet eller i samarbeid mellom hjem og kirke. Disse medlemmer legger til grunn at også i Norge skal dåpsopplæring i hovedsak foregå utenfor skolen og tydelig være kirken sitt ansvar i samarbeid med barnets foresatte.

Disse medlemmer vil samtidig understreke at skolen fortsatt skal bygge på den kristne formålsparagrafen i opplæringsloven. Disse medlemmer vil videre understreke at en styrking og videreutvikling av KRL-faget i skole bør skje parallelt med en statlig satsing på dåpsopplæring gjennom statskirken. En slik styrking av KRL-faget kan gi alle elever en bedre opplæring i verdi- og moralgrunnlag, - herunder det disse medlemmer vil kalle opplæring i folkeskikk. Dette er viktig for den enkelte elev, for elevenes felles læringsmiljø og for hele nasjonen. Etter disse medlemmers syn må lærerutdanningen styrkes innenfor KRL-faget. Disse medlemmer viser til sine merknader og forslag i forbindelse med behandlingen av St. meld. nr. 16 (2001-2002) i Innst. S. nr. 262 (2002-2002) om ny lærerutdanning, der disse medlemmer ble stående alene om dette syn.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak med forslag til styrking og videreutvikling av KRL-faget i grunnskolen og i lærerutdanningen for dette faget."

Disse medlemmer understreker at en begrenset dåpsopplæring i barne- og ungdomsskolealder utført av Den norske kirke er ønskelig.

Imidlertid mener disse medlemmer at det bør gjennomføres en brukerundersøkelse for å kartlegge interessen for et slikt tilbud og som i tillegg kartlegger hvor omfattende de interesserte ønsker at opplæringen skal være. Disse medlemmer vil peke på at det bør være et skille under og over 12 år når det gjelder barns mulighet til medbestemmelse om hvorvidt den enkelte vil delta i opplæringen.

Disse medlemmer fremsetter følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en brukerundersøkelse blant foreldre og barn om hvorvidt de potensielle brukerne er interessert i å benytte seg av et tilbud om dåpsopplæring. I tillegg må undersøkelsen ta for seg hvor omfattende de potensielle brukerne ønsker at tilbudet skal være. Ut fra resultatene av undersøkelsen bør omfanget av dåpsopplæringen fastsettes."

Disse medlemmer legger til grunn at den omtalte økonomiske og bemanningsmessige opptrappingsplan basert på tilførsel av nye statlige midler til dåpsopplæring foreløpig stilles i bero i påvente av avklaring gjennom en brukerundersøkelse.

Disse medlemmer viser til tidligere endringer i grunnskoleloven når det gjelder dåpsopplæring og til endringer i kristendomsfaget i skolen. Begge endringer har understreket at skolen ikke lenger har ansvar for dåpsopplæringen og at Den norske kirke, som statskirke i Norge, har fått et forsterket ansvar for dåpsopplæringen. Dette ansvaret har ikke kirken hatt ressurser til å følge opp.

En forsterket dåpsopplæring i statskirkeordningen bør etter disse medlemmers syn derfor finansieres av staten.

Disse medlemmer legger videre til grunn at oppgaven vurderes som en særoppgave direkte pålagt av staten og som finansieres utenfor rammen av lov om tilskudd til livssynssamfunn; § 2 med tilhørende forskrift.

Disse medlemmer legger således til grunn at fremtidig bevilgning ikke automatisk medfører at det bevilges midler til andre tros- og livssynsamfunn. Disse medlemmer legger til grunn at forskrift om nødvendig klargjøres og suppleres på dette punkt. Disse medlemmer legger også til grunn at det om nødvendig legges frem forslag til endring av nevnte lov.

Disse medlemmer legger til grunn at et utvidet tilbud om dåpsopplæring fra Den norske kirke skal være frivillig. Den lokale menigheten skal fritt kunne organisere undervisningen. Disse medlemmer legger til grunn at staten finansierer dåpsopplæringen gjennom øremerking av et beløp pr. barn som deltar i kirkens dåpsopplæring, inntil et skille mellom kirke og stat foreligger. Dåpsopplæring utover det som staten finansierer på denne måten, må den enkelte menighet finansiere på annen måte.

Når et skille mellom kirke og stat er gjennomført, forutsetter disse medlemmer at dimensjonering

og prioritering av dåpsopplæring i Den norske kirke må skje innenfor den fristilte kirkes samlede ressursramme.

Disse medlemmer fremsetter følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede en finansieringsmodell for dåpsopplæring som bygger på stykkprisprinsippet; slik at den enkelte menighet i Den norske kirke får utbetalt støtte fra staten per deltaker i dåpsopplæringen, og som brukes inntil den endelige finansieringsmodell etter skille kirke/stat tas i bruk."

Disse medlemmer forutsetter at en oppbygging av prosjektorganisasjon og utvikling av nasjonalt kompetansenettverk basert på tilførsel av nye statlige midler stilles i bero.

Disse medlemmer understreker imidlertid at Den norske kirke gjennom prioritering innenfor løpende budsjettammer basert på dagens oppgaver, selvsagt kan starte arbeid med prosjektorganisasjon og kompetansenettverk for utvikling av et utvidet dåpstilbud om kirken selv kan frigjøre egne ressurser til slike oppgaver.

Disse medlemmer mener at også denne reformen, en tydelig og viktig reform for Den norske kirke, understreker og forsterker behovet for at et skille kirke-stat gjennomføres så snart det er praktisk mulig.

Disse medlemmer peker på at en rekke viktige konstitusjonelle, økonomiske, oppgavemessige og organisatoriske forhold må avklares i tilknytning til gjennomføring av et slikt skille. Etter disse medlemmers syn bør dette arbeidet igangsettes snarest.

Disse medlemmer fremsetter følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen påbegynne en full utredning om hvordan kirken skal finansieres etter et skille mellom stat og kirke, der det sikres at dagens kirkelige oppgaver kan utføres på en forsvarlig måte. I denne sammenheng må også spørsmål knyttet til finansieringen av dåpsopplæringen etter et skille mellom stat og kirke vurderes. Det forutsettes at utredningen også tar stilling til fordeling av eiendommer og verdier knyttet til dagens kirkeordning, samt at ordning for overføring av medlemmer avklares."

2.2 Prosjektorganisering

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, viser til at Regjeringen foreslår at trosopplæringen skal ha et omfang på 315 timer. Timetallet er videre fordelt på ulike alderstrinn. Flertallet mener at en modell for opplæringen som tar utgangspunkt i antall timer definert av et kirkelig organ, lett får karakter av tradisjonell skoleopplæring. Flertallet mener timetallet må anses som en veiledende dimensjoneringsnorm, og ikke som mål for det antall timer hvert barn skal ha. Flertallet vil understreke at ingen må bruke dette som et rammetimetall og lage systemer for timetelling. Flertallet mener opplæringen må organiseres med fokus på innhold og bredde og ikke på telling av timer.

Flertallet vil understreke at det er den enkelte menighet som ut fra lokale forhold skal organisere og vedta rammene for innholdet i opplæringen.

Flertallet vil understreke at det innenfor de sentrale rammer skal være rom for stor lokal tilpasning og fleksibilitet.

Flertallet viser til at meldingen foreslår at forsøks- og utviklingsarbeidet de første fem årene organiseres som et prosjekt. En prosjektorganisering gir organisatorisk basis for utvikling av en felles strategi og tilrettelegging for samordning av ulike oppgaver og tiltak innenfor forsøks- og utviklingsarbeidet, samtidig med at det legges vekt på regional og lokal forankring. Flertallet sier seg enig i at arbeidet organiseres som prosjekt i de første fem årene.

Flertallet vil peke på at det tidlig avklares ansvars- og oppgavefordeling mellom de ulike aktører i prosessen – sentralt som lokalt.

Flertallet vil sterkt understreke reformens lokale forankring. Oppgavene til den sentrale prosjektledelsen må primært være å motivere og rettlede det lokale nivå, å ha oversikt over det forsøks- og utviklingsarbeid som settes i gang, å kartlegge erfaringer og å gjennomføre evalueringer samt legge til rette for informasjonstiltak og erfaringsspredning. Den enkelte menighet ved menighetsråd og fellesråd har det formelle og faktiske ansvar for trosopplæringsarbeidet som foregår i den enkelte menighet. Den nødvendige faglige støtte skal gis fra det sentrale prosjektsekretariatet.

Flertallet ser behov for at det utvikles faglige sentra rundt i landet knyttet opp mot eksisterende fag-/utdanningsmiljøer ulike steder i landet. Disse vil kunne fungere som kreative baser og motorer i et samspill med det sentrale prosjektsekretariatet.

Flertallet viser til at det foreslås at prosjektet organiseres med ledelse lagt til en styringsgruppe med bred representasjon og at det etableres et nasjonalt prosjektsekretariat. Flertallet støtter denne organiseringen og er også enig i at Kirkerådet skal ha det koordinerende ansvaret for prosjektet og for å oppnevne styringsgruppen.

Flertallet støtter ikke forslaget om å opprette prosjektlederstillinger på bispedømmenivå.

Flertallet mener at departementet legger opp til en for detaljert styring av forsøks- og utviklingsarbeidet. Flertallet er av den oppfatning at det sentrale prosjektsekretariatet bør samarbeide med ulike fagmiljøer om den konkrete utformingen av utprøvnings- og forsøksvirksomheten. Slikt samarbeid vil selvsagt også kunne omfatte eksisterende fagmiljøer innenfor kirken. Med den modellen flertallet foreslår, vil det være landet som helhet som er utgangspunkt for utprøving av ulike modeller. Det er viktig at ulike typer menigheter blir med i forsøkene, blant annet menigheter med en dominerende samisk kultur. Flertallet vil også peke på at utprøvingen må ta hensyn til samarbeid over menighets/fellessrådsgrenser. Flertallet vil også understreke nødvendigheten av fleksibilitet. Menigheter som ut fra sine spesielle forutsetninger ønsker å utvikle og drive forsøk innenfor deler av opplæringstil-

budet, må få mulighet til å søke om midler til dette underveis i perioden.

Flertallet vil peke på det viktige evalueringsarbeidet som skal foregå i det sentrale sekretariatet. En viktig oppgave i denne evalueringen vil være å vurdere omfanget av opplæringstilbudet, både totalt og fordelingen i de ulike aldersfaser. En svært viktig del av evalueringsarbeidet vil være å finne ut hvor stor deltakelse tilbudet vil få, og dermed også hvilken betydning det vil ha for den videre satsing.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til at meldingen legger opp til en trosopplæring som er svært omfattende, både økonomisk og organisatorisk. Disse medlemmer har merket seg at det ikke foreligger noen form for kartlegging av behovet for trosopplæring fra foreldrenes side. Disse medlemmer mener at det er viktig å ha en kartlegging som viser behovet for trosopplæring, slik at man får et bilde av behov og grunnlag for kostnader før reformen iverksettes. Disse medlemmer mener at det er mangelfullt at Regjeringen ikke kan gi et fyldestgjørende svar på hvor mye reformen vil koste eller hvor mange som vil benytte seg av den. Disse medlemmer viser for øvrig til en kartlegging utført av KIFO, der et flertall av de som har døpt sine barn ikke ønsker hjelp til oppdragelsen. Disse medlemmer mener derfor at det foreslåtte opplegget i meldingen må reduseres i omfang, både økonomisk og personellmessig.

2.3 Rekruttering - organisering

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, vil understreke at den foreslåtte reform og styrking av dåpsopplæring kan føre med seg et langsiktig behov for å styrke kompetansen og kapasiteten innen kirkens opplæringsfelt.

Flertallet viser til at gjennom erfaringene fra forsøksarbeidet vil en få nødvendig kunnskap om stillingsbehov og om i hvilken grad rekruttering av personell innen opplæringsfeltet er tilfredsstillende i forhold til det behovet som er synliggjort gjennom forsøkene.

Flertallet er enig i at kompetansen innenfor dåpsopplæring blir samordnet og koblet sammen i et faglig nettverk. Flertallet ser behovet for at den sentrale prosjektledelsen setter mål for de ulike fasene i arbeidet, men vil understreke at arbeidet skal ha lokal forankring. I et forsøks- og utviklingsarbeid er dette særlig viktig, slik at en under evalueringen kan ha et bredt erfaringsgrunnlag. Det vil også være behov for utarbeidelse av materiell. Dette vil være gode tilbud til menighetene. Her må menighetene stå fritt i om og i hvilket omfang slikt materiell skal brukes, eventuelt om det skal utarbeides lokalt materiell.

Flertallet vil peke på at tilbudet skal gå til alle døpte, og at det må tilpasses barn og unge med psykiske eller fysiske handikap. Flertallet vil i denne sammenheng særlig peke på døves behov. Disse er tospråklige, og kirken har gjennom etableringen av døvemenigheter sett at dette gir spesielle behov.

Flertallet viser til at Den norske kirke omfatter et mangfold i befolkningen. Flertallet vil understreke at mangfoldet er opplæringsens mulighet. Flertallet mener at foreldre vil ha ulike begrunnelser for å ønske at barna skal delta i opplæringen. Flertallet vil understreke at tilbudet må speile hele bredden i Den norske kirke. Dette må få konsekvenser for metoder, innhold og organisering. Flertallet mener en stor del av opplæringen vil ha form av tradisjonsformidling, og tilbudet skal ha lave terskler. Barn og foreldre må møtes med respekt og tillit.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter forslaget om forsøksfase på 5-10 år. I denne perioden kan prøveordningen gjennomføres i et begrenset antall kommuner. Disse medlemmer mener at det er viktig ikke å bygge opp et nytt kirkelig byråkrati. Dåpsopplæringen må være desentralisert med hovedvekt på lokal styring og lokal tilpasning. Disse medlemmer viser også til Kirkerådets bemanningsplan og behovet for 1 300 stillinger i forbindelse med reformen. Disse medlemmer savner en grundigere gjennomgang av og plan for hvordan disse stillingene skal besettes. Disse medlemmer har merket seg Kirkerådets rapport om bemanning i Den norske kirke, der det påpekes at rekruttering vil bli en kritisk faktor fremover.

Komiteen vil understreke at et bredt samarbeid er nødvendig for å nå trosopplæringsens målsetting. Kirkens viktigste samarbeidspartner er foreldrene, og hjemmet den viktigste arenaen for trosopplæring.

2.4 Lokaler

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, er enig i at trosopplæringen primært skal skje i menighetens egne lokaler, kirkebygget eller andre egnede lokaler. Lokale forhold kan imidlertid gjøre det praktisk og ønskelig at opplæringen foregår i skolebygget. Flertallet mener at det må være anledning til å inngå lokale avtaler om bruk av skolebygg der det er tjenlig, men vil understreke at trosopplæringen skal foregå utenom ordinær undervisningstid. Flertallet vil vise til at skolen flere steder også er grendehus og det naturlige samlingssted for bygda. Flertallet vil understreke at øvrige tros- og livssynsorganisasjoner har samme rettigheter som Den norske kirke når det gjelder bruk av skolebygget.

Et flertall, medlemmene fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at en viktig begrunnelse for statlig finansiering av tros- og livssynsamfunnenes trosopplæring er at skolens ansvar for kristendomsopplæringen ble endret ved grunnskoleloven av 1969. Etter innføring av KRL-faget til et konfesjonsfritt skolefag ble det satt en endelig sluttstrek for skolens medansvar for kirkens trosopplæring.

Dette flertallet viser til at kirkelovens § 36 åpner for at konfirmasjonsundervisningen kan legges til skolens tid. Det er lokale myndigheter som avgjør hvilke timer som skal benyttes.

Dette flertallet mener at en naturlig konsekvens av trosopplæring i regi av kirken og finansiert av staten, er at det ikke lenger skal være anledning til å legge deler av opplæringen til skolens undervisningstid. Dette flertallet mener at konfirmasjonsopplæringen vil inngå som en viktig del av kirkens trosopplæring. Dersom det fortsatt skal være anledning til å legge denne delen av trosopplæringen til skolen, blir det en rolleblanding som vil være uheldig og som trolig også kan forsterke motsetningene mellom ulike tros- og livssynssamfunn.

Dette flertallet ser ut fra dette nødvendigheten av at kirkeloven § 36 må vurderes på nytt og fremmer følgende forslag til vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til endring av kirkeloven § 36."

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil vise til forholdet til skolefritidsordningen. Disse medlemmer vil peke på at det helt siden oppstarten av SFO på 1990-tallet har vært et ønske om at barna skulle få tilbud om ulike kulturaktiviteter innenfor ordningen. Det er opp til den enkelte menighet og den lokale SFO-leder å eventuelt avtale om slike tilbud. Disse medlemmer vil understreke at dersom det gis slike tilbud, bør det klarere enn i dag understrekes at slike tilbud er frivillige på linje med andre tiltak barn får tilbud om, og at andre tros- og livssynssamfunn må få samme mulighet til å inngå slike avtaler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at det i utformingen og organiseringen av trosopplæringen er viktig med lokale tilpasninger. Samtidig mener disse medlemmer at skolefritidsordningen ikke bør bli en del av trosopplæringen. Selv om SFO i dag er et frivillig tilbud, mener disse medlemmer at trosopplæring i denne tiden vil gi en uheldig sammenblanding. I tillegg vil det etter disse medlemmers mening kunne oppstå et uheldig skille mellom barn med forskjellige religioner/livssyn. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Trosopplæring skal ikke gjennomføres i åpningstiden for skolefritidsordningen."

En styrket og utvidet dåpsopplæring som reform i Den norske kirke skal etter komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsens oppfatning ikke være en del av det undervisningstilbudet som skolen gir. Opplæringen skal foregå utenfor skolen sitt ansvarsområde og lokaler og utføres av kirken på en måte som tydeliggjør at

Den norske kirke står for opplæring og er ansvarlig for innhold.

Disse medlemmer avviser at antall undervisningstimer eller elevenes tid på skolen skal utvides for å dekke opp deler av en utvidet dåpsopplæring, og likeledes at tid i skolefritidsordning kan brukes til slik opplæring. Disse medlemmer åpner likevel for at skolens lokaler kan brukes til slik opplæring etter skoledagens/arbeidsdagens slutt. Disse medlemmer ønsker imidlertid å ta bort den adgangen til konfirmasjonsundervisning som det er åpnet for i kirkelovens § 36.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Dåpsopplæring skal ikke gjennomføres i skolens eller skolefritidsordningens åpningstid."

"Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om endring av kirkelovens § 36 slik at konfirmasjonsundervisning ikke kan foregå i skoletiden."

2.5 Stillingsbehov og økonomi

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, er enig med departementet i at det er knyttet mange usikre faktorer til de budsjettmessige konsekvensene av et utvidet opplæringstilbud i alle menighetene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen understreker at nettopp på grunn av mange usikre faktorer og mulige budsjettmessige konsekvenser av slik usikkerhet, vil saken etter disse medlemmers syn være tjent med bedre avklaring med hensyn til innhold, etterspørsel og finansiering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, mener at erfaringene fra og evalueringen av forsøksarbeidet vil bli avgjørende for framtidig stillingsbehov. Flertallet forutsetter at departementet vil komme tilbake til dette spørsmålet på et passende tidspunkt, men vil understreke at en styrket og utvidet dåpsopplæring vil nødvendiggjøre en økning av bemanningen i kirken i forsøksperioden, og at en må prioritere bemanningsøkningen i tiden framover til å styrke dåpsopplæringen.

Flertallet viser til at opplæringen er anslått til å ha en økonomisk ramme på ca. 250 mill. kroner når den er fullt utbygd. Flertallet ser disse anslagene som en norm og ramme for omfanget. Flertallet viser til at det er i de årlige budsjettene nødvendige bevilgninger skal gis. I forsøksperioden mener flertallet det skal være øremerkede bevilgninger.

Et flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, vil vurdere spørsmålet om å la bevilgningene til trosopplæring inngå i rammeoverføringene til kommunene når forsøksperioden er over.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at etter forsøksperioden skal bevilgningene til trosopplæring inngå i rammeoverføringene til kommunene.

Komiteen viser til at kommunenes utgiftsplikter i forhold til kirken er regulert i Kirkelovens § 15 og gir kommunene størstedelen av finansieringsansvaret for kirkens virksomhet.

Komiteen er enig med departementet i at det ikke er aktuelt å legge nye utgiftsplikter på kommunene i forbindelse med reformen. Komiteen vil derfor understreke at reformen må være fullfinansiert over de statlige bevilgninger, slik at heller ikke utgifter til rekruttering, etterutdanning, pensjon, kontorutstyr mv. blir belastet den enkelte kommune.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, viser til at en økonomisk satsing på dåpsopplæringen i Den norske kirke fører til at andre tros- og livssynssamfunn får samme økning, regnet pr. medlem. Flertallet forutsetter at heller ikke denne økningen blir belastet kommunene, og at de tilføres gjennom bevilgninger over de årlige statsbudsjett.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Trosopplæring skal ikke gjennomføres i åpningstiden for skolefritidsordningen.

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen legge frem egen sak med forslag til styrking og videreutvikling av KRL-faget i grunnskolen og i lærerutdanningen for dette faget.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen foreta en brukerundersøkelse blant foreldre og barn om hvorvidt de potensielle brukerne er interessert i å benytte seg av et tilbud om dåpsopplæring. I tillegg må undersøkelsen ta for seg hvor omfattende de potensielle brukerne ønsker at tilbudet skal være. Ut fra resultatene av undersøkelsen bør omfanget av dåpsopplæringen fastsettes.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen utrede en finansieringsmodell for dåpsopplæring som bygger på stykkprisprinsippet; slik at den enkelte menighet i Den norske kirke får utbetalt støtte fra staten per deltaker i dåpsopplæringen, og som brukes inntil den endelige finansieringsmodell etter skille kirke/stat tas i bruk.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen påbegynne en full utredning om hvordan kirken skal finansieres etter et skille

mellom stat og kirke, der det sikres at dagens kirkelige oppgaver kan utføres på en forsvarlig måte. I denne sammenheng må også spørsmål knyttet til finansieringen av dåpsopplæringen etter et skille mellom stat og kirke, vurderes. Det forutsettes at utredningen også tar stilling til fordeling av eiendommer og verdier knyttet til dagens kirkeordning, samt at ordning for overføring av medlemmer avklares.

Forslag 6

Dåpsopplæring skal ikke gjennomføres i skolens eller skolefritidsordningens åpningstid.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om endring av kirkelovens § 36 slik at konfirmasjonsundervisning ikke kan foregå i skoletiden.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber Regjeringen legge fram forslag til endring av lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke.

II

St.meld. nr. 7 (2002-2003) - Trosopplæring i en ny tid. Om reform av dåpsopplæringen i Den norske kirke - vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 8. mai 2003

Rolf Reikvam
leder

Jan Olav Olsen
ordfører